O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI
PSIXOLOGIYA VA IJTIMOIY-
SIYOSIY FANLAR FAKULTETI

Ro‘yxatga olindi: № 60920100-GKS1306 2024 yil “20” 14	“TASDIQLAYMAN” SamDU rektori: _____ R.I.Xalmuradov 2024 yil “__”_____

“GUMANITAR KRIZISLAR SHAROITIDA IJTIMOIY ISH”
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	900 000 – Sog’liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot
Ta’lim sohasi:	920 000 - Ijtimoiy ta’minot
Ta’lim yo‘nalishi:	60920100 - Ijtimoiy ish

Samarqand-2024

Fan/modul kodi	Oquv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
GKS1306	2025-2026	III	6
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili- O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4 soat

	Fan nomi	Auditoria mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami:
1.	Gumanitar krizislar sharoitida ijtimoiy ish			
	Imtixon	80	100	180

Fanning maqsadi (FM)	
1	**Fanning o'qitishdan maqsad va vazifalari -** Gumanitar krizislar sharoitida ijtimoiy ish bolalar, ayollar va oilalarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha talabalarga bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat. Gumanitar krizislar sharoitida ijtimoiy ish krizis tajribasi va krizis intervensiyasi texnologiyasidan foydalanish tushunchasining nazariy asoslarini o'rganish, krizis intervensiyasi texnologiyasini amalga oshirish uchun foydalanish imkoniyatlari va asosiy metodlar haqida tasavvur hosil qilish, krizis vaziyatlarida ijtimoiy ishni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va muammolari haqida ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.
	Fan mazmuni
	II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) **II.I Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:**

Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)

	3-semestr. (40)
M1	**Ijtimoiy ish nazariyasi va amaliyotida inqiroz tushunchasining paydo bo'lishi va rivojlanishining nazariy asoslari** Inqiroz. Inqirozli vaziyat. Inqirozli vaziyatlarda ijtimoiy va psixologik yordam. Mijozning sub'ektli pozitsiyasi. Inqirozli rivojlanish va trovmatik inqirozlar. YAxlitlik inqirozi, ildizlarni qayta o'tkazish, mahrumlik, vaziyatli inqiroz. Inqirozdagi xis-tuyg'ular. SHoshilinch psixologik yordamni tashkil etish. Xizmatlarning rivojlanish tarixi. Zamonaviy holati. Ijtimoiy va psixologik yordamda inqirozlarni bartaraf etish modellari. Profilaktik chora-tadbirlar: inqirozlarni oldini olishga

	qaratilgan chora tadbirlarda birlamchi, ikkilamchi, va uchlamchi sharoitlarning o'rni.
M2	**Gumanitar inqirozlar va favqulotda vaziyatlarning turlari va xususiyatlari.** Favqulotda vaziyatlarning turlari, xodisa turlari, ko'lamiga, zararg asoslangan favqulotda holatlarning tasnifi. Texnogen xarakterdagi favqulotda vaziyatlar: transport xodislari, yong'inlar, portlashlar, portlash tahdidlari, kimyoviy xafli moddalar emissiyasi bilan avariya, binolarning kutilmaganda qulashi, radioaktiv moddalarni tarqalishi. Tabiatdagi vafqulotda vaziyatlar: geofizik xavflar, geolog xavflarning tavsifi, toshqin, sel, chang, bo'ron, qulash, upirilish, qurim, chirish va boshqalar. Metrologik va agrometrologik xodisalar. Ekologik favqulotda vaziyatlar.
M3	**Favqulotda vaziyatlarning aholining ruhiy salomatligi va ijtimoiy-psixologik farovonligiga ta'siri** Ruhiy buzilishlar, tabiiy ofatlar va falokatlar: patologik bo'lmagan reaksiyalar, psixogen potologik reaksiyalar, psixogen nevrotik holatlar, o'tkir reaktiv psixozlar. Uzoq muddatli reaktiv psixozlar. Qochoqlr va migrantlarning ruhiy holati: stress belgilari va alomatlari. Depressiya belgilari va alomatlari, o'tkir psixozning belgilari va simptomlari. Hayot uchun xavfli jarohatlarga uchragan shoshilinch tibbiy yordamg muhtoj shaxslar. Psixologik xolati buzilgan o'z-o'ziga g'amxo'rlik qilish imkoni bo'lmagan shaxslar. Ruhiy holati zaif nogironligi bo'lgan shaxslar favqulotd vaziyatlarda xavfsiz joylarga yoki tibbiy yordam ko'rsatish muassasalariga borishda yordamg muxtoj bo'lishlari.
M4	**Yuqori havf ostida bo'lgan odamlar va guruhlar** Jabrlangan guruhlari: qurbonlar, guvohlar, ko'zatuvchilar, teletomoshabinlar, radio tinglovchilar, internet foydalashuvchilar. Favqulotda qutqaruv va boshqa shoshilinch ishlar bilan shug'ullanuvchi mutaxassislar. Favqulotda holatlarni bartaraf etishda ishtirok etayotgan mutaxassislarning qarindoshlari.
M5	**Aholiga psixologik-ijtimoiy yordamni tashkil etishning asosiy prinsiplari: ko'pqirrali qo'llab-quvvatlash modeli** "Ruhiy salomatlik va psitxologik yordam" atamasi. Psixologik va ijtimoiy stress belgilari, o'z xulq-atvorida emotsional muammolarga

	ega:tajovuzkorlik, ijtimoiy begonalashuv, uyqusizlik va boshqa stress ko'rsatkichlari. Kundalik faoliyatning buzilish belgilari. Ruhiy salomatlikni ta'minlash va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash. Maqsadli nodavlat ixtisoslashtirilgan qo'llab-quvvatlash.
M6	**Stress, travmadan keyingi stress. Qayg'u va yo'qotish tajribasi.** Yordam ko'rsatish tamoyillari: xafsizlik, qadr-qimmat va inson huquqlarini himoya qilish, o'z harakatlarini odamlarning madaniy an'analariga moslashtirish, boshqa javob choralaridan xabardor bo'lish, o'ziga g'amxo'rlik qilish. Favqulotda aziyat chekkanlarga birinchi yordam. Psixologik travmaning mohiyati, tajriba fazalari, shikastlanishlarning tasnifi: ichki va tashqi, bevosita va bilvosita, oddiy va kompleks.
M7	**Qurolli mojarolardan jabrlangan bolalar, o'spirinlar va ayollar bilan ishlashning o'ziga xos jihatlari** Intervensiya matritsasi: 1. Favqulotda holatlarga tayyorgarlik. Tahlil, monitoring va baholash, muvofiqlashtirish, himoya qilish va inson huquqlari standartlari. 2. Minimal munosabat: sohsida sohaviy muvofiqlashtirish, ijtimoiy ish muammolarini tahlil qilish, himoya qilish va normalarga rioya qilmaslik tahdidlarining oldini olish va javob berish, nazorat qilish, oldini olish va huquqiy himoya mexanizmlari orqali himoya qilinishi va suisste'mol qilish holatlariga javob berish, manfaatdor tomonlar ishtirokida monitoring va baholash tizimlaridan foydalanishni boshlash. 3. Kompleks munosabat bildirish: Jamoatchilikni safarbar qilish va qo'llab-quvvatlashga qartilgan inson resurslari. Xizmatlar ko'rsatish: sog'liqni saqlash, tahlil, oziq-ovqat xavfsizligi va ovqatlanish.
M8	**Migratsiya va mjburiy ko'chirishning bolalar va o'smirlarga ta'siri: bolalar va ota-onalaridan ajratilgan yoki ajralgan bolalar.** Migratsiya zmonaviy dunyo hodisasi sifatida. Migratsiyalar tasnifi. Qochoqlarni himoya qilish uchun xalqaro huquqiy baza. Migrantlar bilan ijtimoiy ishni tashkil etish. Muxojirlar bilan ijtimoiy ish shakllari. Majburiy muxojirlar bilan ijtimoiy ish. "Mehnat" muxojirlari bilan ijtimoiy ish. Majburiy migratsiya holatidan kelib chiqadigan bolalarning psixologik muammolari.

M9	**Epidemiya-pandemiya holatida aholiga ruhiy-ijtimoiy yordam.** Pandemiya sharoitida amalga oshiriladigan chora-tadbirlar: xabardorlikni oshirish, yo'naltirish, sog'liqni saqlash, ijtimoiy va huquqiy himoya, ishlarni boshqarish. Psixologik ehtiyojlarni bilvosita hal qiluvchi strategiyalar: favqulotda holatg tayyorgarlik. Kutilgan favqulotda tayyorgarlik faoliyati bir qator ishlarni o'z ichiga olishi: ekspress baholash va monitoring. Jamiyat a'zolarining salohiyatini oshirish. Resurslarning mobilizatsiyasi. Faoliyatni muvofiqlashtirish.
M10	**Favqulotda vaziyatlarda aholig ruhiy-ijtimoiy yordam ko'rsatishda ijtimoiy ishchining asosiy ko'nikmalari.** Izolyasiyada bo'lgan kattalarga ijtimoiy-psixologik yordm ko'rsatish. Aholi uchun pandemiya sharoitida ruhiy salomatlik va psixologik qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risidagi ma'lumotlar. Inqirozli vaziyatlarda psixologik va ijtimoiy yordamning sosiy texnologiyasi: psixologik diagnostika, psixosotsial oldini olish, psixologik nazorat, ijtimoiy-psixologik reabilitatsiya. Mijoz-markazidagi terapiya: Rodjers. Gelshtalgt terapiyasi. Egzistensial psixoterapiya.
M11	**Favqulotda vaziyatlarda aholining turli guruhlari bilan ishlashda keys-menejment.** Muammoli vaziyatlarni hal etish bo'yicha tadqiqotlar olib borish texnologiyasi. "Insident" usuli yordamida vaziyat tahlili. Koronovirus pandemiyasi va mijozlarga qiyin bo'lgan holatlarda ishni boshqarish. Ta'lim jarayonlarida ijtimoiy ishning ahloqiy dilemmalari. Ota-onalar va vasiylar bilan telefon aloqalar: oldini olish chora-tadbirlari, shuningdek infeksiya tarqalishi vaqtida murojaat uchun aloqalar, maslahat, oila va oiladagi vaziyat haqida ma'lumot olish.
M12	**Ijtimoiy ishda intervensiya: shaxslar, guruhlar va jamoalar bilan** "Inqiroz interqensiyasi" tushunchasi. Inqiroz intervensiyasi tamoyillari: empatik aloqa, zudlik, konsultantning yuqori darajadagi faoliyati, psixologik yordam, mijozga hurmat, maqsadlarni cheklash, ongning sirt qatlamlariga aralashish, shaxsiy resurslarga ega bo'lishni shakllantirish. Tashqi va ichki resurslar. Aralashuv rejasini ishlab chiqish: tarkibiy qismlr va baholash mezonlari. Aralashuv rejasini ishlab chiqish va amalga oshirish .

M13	**Bolalar va oilalarga ijtimoiy psixologik yordam.** Favqulotda ijtimoiy-psixologik yordam modeli. Favqulotda ijtimoiy-psixologik yordam modeli mezonlari. Shoshilinch ijtimoiy-psixologik yordam ko'rsatish usullari: favqulotda psixologik yordam, hissiy yordam, boshqaruv, axborot. Favqulotda vaziyatlar zonasida shoshilinch psixologik yordamni tashkil etish. Qutqaruv operatsiyalari davomida jabrlanganlar bilan muloqot. Qayg'u-yuqotishni boshdan kechirayotgan jabrdiydalar bilan muloqot xususiyatlari.
M14	**Favqulotda vaziyatlarda ruhiy-ijtiomiy yordamni rivojlantirishda davlat, jamoat va xalqaro tashkilotlarning roli.** Ijtiomiy xizmatlar ko'rsatish tizimidagi ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish muassasalari faoliyatining xususiyatlari. Jamoatchilik bilan ishlashga asoslangan ruhiy salomatlik va psixologik yordamni tushunish. Psixologik-pedagogik yordam ko'rsatish markazlari. Tuzilishi va faoliyati. Bolalar va usmirlar uchun inqiroz markazlari. Tuzilishi va faoliyati. O'smirlar uchun ko'ngillilar tayyorlash bo'yicha "Ishonch telefoni". Kattalar uchun inqiroz markazlari. Tuzilishi va faoliyati. Telefon orqali shoshilinch psixologik yordm markazi "Ishonch telefoni".
M15	**Favqulotda vaziyatlarda aholining ruhiy-ijtimoiy yordam ko'rsatishda ijtimoiy ishchining asosiy ko'nikmalari.** Majburiyatlar va favkulodda vaziyatlarning sabablari shartnomalarni talqin qilishda haqiqiy mo"tabar hisoblanadi, barcha tomonlar kreditlarni taqdim qilishda moliyaviy institutlar tomonidan juda ehtiyotkorlik bilan hisobga olinadi. Bunday ro'yxatda pul yo'qligi yoki mijozning ishlashi yo'qligi nazarda tutilmaydi. Standart qoidalarga muvofiq, yuqorida keltirilgan tabiiy ofatlardan tashqari, kredit bitimidagi favqulodda holatlar quyidagilar: yong'inlar;
III. Mashg'ulotlar shakli: seminar mashg'uloti **3-semestr. (40)**	
S1	Ijtimoiy ish nazariyasi va amaliyotida inqiroz tushunchasining paydo bo'lishi va rivojlanishining nazariy asoslari
S2	Ijtimoiy va psixologik yordamda inqirozlarni bartaraf etish modellari
S3	Ijtimoiy va psixologik yordamda inqirozlarni bartaraf etish modellari
S4	Gumanitar inqirozlar va favqulotda vaziyatlarning turlari

S5	Gumanitar inqirozlar va favqulotda vaziyatlarning turlari
S6	Gumanitar inqirozlar va favqulotda vaziyatlarning o‘ziga xos xususiyatlari
S7	Favqulotda vaziyatlarning aholining ruhiy salomatligi va ijtimoiy-psixologik farovonligiga ta’siri
S8	Hayot uchun xavfli jarayonlarga uchragan shoshilinch tibbiy yordamga muxtoj shaxslar
S9	Psixologik holati buzilgan o‘z-o‘ziga g‘amxo‘rlik qilish imkoni bo‘lmagan shaxslar
S10	Nogironligi bo‘lgan shaxslar favqulotda vaziyatlarda havfsiz joylarga yuborish va tibbiy yordam ko‘rsatish
S11	Ota-onasi yoki vasiylaridan ajragan bolalarni zo‘ravonlik va ekspluatatsiyadan himoya qilish.
S12	Yuqori havf ostida bo‘lgan odamlar va guruhlar
S13	Aholiga psixologik-ijtimoiy yordamni tashkil etishning asosiy prinsiplari
S14	Stress, travmadan keyingi stress, qayg‘u va yo‘qotish tajribasi
S15	Favqulotda aziyat chekkanlarga yordam ko‘rsatish
S16	Oilalarni ajralishi va muqobil g‘amxo‘rlik qilishda ijtimoiy ishchining faoliyati
S17	Qurolli mojarolardan jabrlangan bolalar, o‘spirinlar va ayollar bilan ishlashning o‘ziga xos jihatlari
S18	Migratsiya va majburiy ko‘chirishning bolalar va o‘smirlarga ta’siri
S19	Bolalar va ota-onalaridan ajratilgan yoki ajralgan bolalar
S20	Mehnat muhojirlari bilan ijtimoiy ish

V. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular

"Gumanitar krizislar sharoitida ijtimoiy ish" fani bo'yicha ma'ruza mashg'ulotlari bo'yicha mustaqil ishlarning kalendar tematik rejasi

1	Ijtimoiy ish nazariyasi va amaliyotida inqiroz tushunchasining paydo bo'lishi va rivojlanishining nazariy asoslari
2	Ijtimoiy va psixologik yordamda inqirozlarni bartaraf etish modellari
3	Gumanitar inqirozlar va favqulotda vaziyatlarning turlari
4	Gumanitar inqirozlar va favqulotda vaziyatlarning o'ziga xos xususiyatlari
5	Favqulotda vaziyatlarning aholining ruhiy salomatligi va ijtimoiy-psixologik farovonligiga ta'siri
6	Hayot uchun xavfli jarayonlarga uchragan shoshilinch tibbiy yordamga muxtoj shaxslar
7	Psixologik holati buzilgan o'z-o'ziga g'amxo'rlik qilish imkoni bo'lmagan shaxslar
8	Nogironligi bo'lgan shaxslar favqulotda vaziyatlarda havfsiz joylarga yuborish va tibbiy yordam ko'rsatish
9	Ota-onasi yoki vasiylaridan ajragan bolalarni zo'ravonlik va ekspluatatsiyadan himoya qilish.
10	Yuqori havf ostida bo'lgan odamlar va guruhlar
11	Aholiga psixologik-ijtimoiy yordamni tashkil etishning asosiy prinsiplari
12	Stress, travmadan keyingi stress, qayg'u va yo'qotish tajribasi
13	Favqulotda aziyat chekkanlarga yordam ko'rsatish
14	G. Selg'ning stress konsepsiyasi
15	Qurolli mojarolardan jabrlangan bolalar, o'spirinlar va ayollar bilan ishlashning o'ziga xos jihatlari
16	Migratsiya va majburiy ko'chirishning bolalar va o'smirlarga ta'siri
17	Bolalar va ota-onalaridan ajratilgan yoki ajralgan bolalar
18	Mehnat muhojirlari bilan ijtimoiy ish

19	Epidemiya-pandemiya holatida aholiga ruhiy-ijtimoiy yordam
20	Psixologik ehtiyojlarni bilvosita hal qiluvchi strategiyalar
21	Oilalarni ajralishi va muqobil g'amxo'rlik qilishda ijtimoiy ishchining faoliyati
22	Favqulotda vaziyatlarda aholining ruhiy-ijtimoiy yordam ko'rsatishda ijtimoiy ishchining asosiy ko'nikmalari
23	Inqirozli vaziyatlarda psixologik va ijtimoiy yordamning asosiy texnologiyalari
24	Favqulotda vaziyatlarda aholining turli guruhlari bilan ishlashda keys-menejment
25	"Intsident" usuli yordamida muammoli vaziyatlarni tahlil qilish
26	Zo'ravonlik manbai siftida urush
27	Alkogolli oilalarda bolalarning ijtiomiy-psixologik xususiyatlari
28	Terrorizm qurbonlariga ijtimoiy-psixologik yordam
29	Favqulotda vaziyat, falokatli hodisalarning ijtimoiy oqibatlari
30	Ijtimoiy ishda "tajriba" tushunchsi

"Gumanitar krizislar sharoitida ijtimoiy ish" fani bo'yicha mustaqil ta'lim mavzulari uning mazmunini yoritish maqsadida tanlangan va talabada shu haqida bilim ko'nikmasini shakllantirish nazarda tutilgan. Barcha keltirilgan mavzularni har biri to'g'risida talabalar qay tarzda o'zlashtirish, bilim ko'nikmasiga ega bo'lish mexanizmi fanning sillabusida ochib beriladi.

3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar)** **Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:** «Gumanitar krizislar sharoitida ijtimoiy ish» faniga doir zarur nazariy bilimlarga, malaka va kasbiy tayyorgarlikka ega bo'lishi, ijtimoiy ish sohasining fan sifatida paydo bo'lishi va rivojlanishining asosiy bosqichlari, mazkur sohaga doir zamonaviy fanlarning samarali yondashuvlarini ***joriy qilishi;*** - ijtimoiy ish fanining nazariy jihatdan shakllanishi, fanga doir bo'lgan mahalliy va xorijiy tamoyillar haqida egallangan nazariy bilimni amaliy jihatdan kasbiy faoliyatda ***qo'llashi;***

	- ijtimoiy faoliyatni tashkil qilishda ilmiy ijodiy va uslubiy jihatlarni bilishni, tadqiqot o'tkazish metodlarini amaliyotga tadbiq etish ***haqida tasavvurga ega bo'lishi;*** - amaliy tavsiyalar, hisobotlar tuzishni hamda amaliyotda ilmiy tadqiqotlarning ***natijalarini qo'llashi***; - zamonaviy axborot va boshqa texnologiyalarni ***amaliy jihatdan qo'llashi***; - nazariyada egallagan bilimlarini amaliyotda ***tatbiq qila olishi*** va ***tahlil qilishi***; - muassasalarda ***ijtimoiy ish faoliyatini tashkillashtirishi***; - o'quv-tarbiyaviy, ilmiy-tekshirish ishlarining olib borilishi jarayonlarida kerakli zamonaviy vositalardan foydalana bilish tajribasi hamda malakalariga ***ega bo'lishi zarur.***
4.	**VI. Ta'lim texnoligiyalari va metodlari:** ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; "KHWL" metodi; "SWOT" tahlil metodi va boshqa interfaol metodlar
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Tangirova M. Turli guruh va qatlamlar bilan ijtimoiy ish olib borish-Samarqand 2022 2. G'aniyeva.M.X Ijtimoiy ish etikasi-Toshkent 2005 3. Latipova N.M. Eticheskoe sennosti i prinsipы sotsialnoy rabotы. Uchebnik. –Tashkent. VNESHINVESTROM. 2019 g., 336 str. **Tavsiya qilinadigan qo'shimcha adabiyotlar:** 1. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent. O'zbekiston nashriyoti, 2017. 2. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi/O'zbekiston Respublikasi qonun xujjatlari to'plami. 2017 yil, 6-son. 70-modda. 3. I.M.Ponomareva Rabota psixologa v krizisnыx slujbax: uchebnoe posobie. SPb.: SPbGIPSR, 2014 g., -197 str. **Axborot manbalari (saytlar):** 1. www.ziyonet.uz. 2. www.edu.uz.

	3. www.google.uz. 4. www.gov.uz. 5. www.lex.uz
7.	Fan dasturi Srarof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti O'quv uslubiy Kengashining 2024 yil "24" 08 dagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan modul uchun mas'ul**: N.I.Eshmurodov – SamDU, "Sotsiologiya va ijtimoiy ish" kafedrasi assistenti
9.	**Taqrizchilar:** **Yu.G'.Salimov** – "Mahalla" xayriya jamoat fondi Samarqand viloyat bo'limi ijrochi direktori vazifasini bajaruvchi, Viloyat Mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash boshqarmasi "Bandlikka ko'maklashish, tadbirkorlik va oilaviy biznesni rivojlantirish" bo'limi boshlig'i,sotsiologiya fanlari nomzodi. (tashqi) **I.Negmatov** – SamDU, "Sotsiologiya va ijtimoiy ish" kafedrasi mudiri, falsafa fanlari nomzodi, dotsent(ichki)

Universitetning 2024-yil 16- avgustdagi 301-ij buyrug'i asosida
Fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma'sul ishchi guruhi:
Rais – Normamatova_____

Sotsiologiya va ijtimoiy ish kafedrasi mudiri **dots. I.Negmatov**

Psixologiya va ijtimoiy siyosiy fanlar fakulteti,dekani **prof. A.Aymatov**

SamDU o'quv ishlari bo'yicha prorektor **prof. A.Soliyev**

SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI "SOTSIOLOGIYA VA IJTIMOIY ISH" KAFEDRASIDA "GUMANITAR KRIZISLAR SHAROITIDA IJTIMOIY ISH" FANI BO'YICHA TAYYORLANGAN FAN DASTURIGA

Inson o'z hayotida bolalik davridanoq boshqa insonlar bilan turli ijtimoiy munosabatlarga kirishadi. Inson hayoti boshqalar bilan bo'ladigan turli munosabatlarning uzluksizligidan iborat bo'lgan jarayondir. Ana shu munosabatlar esa har doim ham bir tekis, silliq va tinch davom etavermaydi. Hayotning bir tekis davom etishini turli nizo va ziddiyatlar buzib turadi. Biz ularni konfliktlar deb ataymiz.

Har bir insonparvarlik inqirozi turli omillar ta'sirida yuzaga keladi va natijada har bir insonparvarlik inqirozi ta'sirlangan muayyan sektorlarga qaratilgan o'ziga xos javob choralarini talab qiladi. Bu qisqa yoki uzoq muddatli zararga olib kelishi mumkin. Gumanitar hayqiriqlar tabiiy ofatlar, texnogen ofatlar yoki murakkab hodisalar bo'lishi mumkin. Ijtimoiy muammolar tabiiy hodisa bo'lib, insonlar bu holatga tayyor bo'lishi uning shakllanishining zaruriy talablaridan biridir.

Jamiyat va sotsial munosabatlar tizimida gumanitar inqirozlarning o'rni va rolini ilmiy-tahliliy jihatdan o'rganib, ularga holisona baho berish, bu aholining kata qismiga ruhiy-psixologik xususiyatlaridan kelib chiqib ularni boshqarish, oldini olishning yoki bartaraf etish imkoniyatlarining nazariy-konseptual, shuningdek amaliy jihatlarini talabalarga o'rgatishdir. Insonlarni ijtimoiy holati va gumanitar krizislarga qarashlari haqidagi ta'limotlarning rivojlanish dinamikasini o'rganish; bu gumanitar inqirozning sababi sifatida yuzaga kelgan bo'lsa, jamiyat fuqarolik xavfsizligi va iqtisodiy kamomad holatida bo'lar edi, bu esa hukumatning qulashiga olib kelishi mumkin edi. Ushbu vaziyatning bevosita oqibatlari inson huquqlari buzilishi, zo'ravonlik va ommaviy qotilliklarni o'z ichiga oladi. Aholini malum qismi ruhiy-psixologik qiyin hayotiy chorasiz vaziyatlarga tushib qolgan insonlar, tashkilotlar qanday choralar, tadbirlar, ko'rishlari mumkinligi to'g'risida nazariy-amaliy bilimlarga ega bo'lishi zarur.

Ushbu fan dasturida gumanitar krizislar sharoitida ijtimoiy ish faniga oid muhim ma'lumotlar keltirilgan.

Viloyat Mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash boshqarmasi "Bandlikka ko'maklashish, tadbirkorlik va oilaviy biznesni rivojlantirish" bo'limi boshlig'i, sotsiologiya fanlari nomzodi

Salimov Yu.G'.

SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI "SOTSIOLOGIYA VA IJTIMOIY ISH" KAFEDRASIDA "GUMANITAR KRIZISLAR SHAROITIDA IJTIMOIY ISH" FANI BO'YICHA TAYYORLANGAN FAN DASTURIGA

Bugungi kunda jamiyatda bo'ladigan ijtimoiy-iqtisodiy masalalarga nazar qiladigan bo'lsak davlatlararo xalqaro ijtimoiy siyosat keskin o'zgarib bormoqda buda insonlar o'z hayoti davomida turli ijtimoiy voqeyliklarni boshidan o'tazmoqdalar. Bunga sabab davlatlar o'rtasida bo'ladigan ijtimoiy-iqtisodiy siyosati muhim hisoblanadi. Chunki davlatlar o'rtasidagi xalqaro munosabatlarni ijobiy va salbiy natijalarini asosan oddiy xalq boshidan o'tazadilar hamda ular qiyin hayotiy vaziyatga tushib qolishi va oilalarda ruhiy-psixologik muhitni yuzaga kelishuga olib keladi. Bu kabi jarayonlar gumanitar krizislarga sabab bo'ladi. Bu bevosita insonlarni hayot faoliyatiga oilaviy iqtisodiyotiga salomatligiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Bu kabi munosabatlar esa har doim ham jamiyatda bir tekis, silliq va tinch davom etamaydi. Natijada hayotning bir tekis davom etmasligi turli nizo va ziddiyatlarni keltirib chiqaradi. Bunga sabab qilib ishsizlik, kambag'allik oilaviy mojorolarni olishimiz mumkin. Biz kabi holatlarni ijtimoiy gumanitar inqirozlar deb ataymiz.

Gumanitar krizislar sharoitida ijtimoiy ish fan bugungi davr glaballashuv davrida eng ko'p jamiyat va sotsial munosabatlar tizimida yuzaga keladigan ijtomiy-iqtisodiy muammolarni qamrab oladi. Talabalar jamiyatimizda va dunyoda ro'yberadigan ijtimoiy inqirozlarni o'rni va rolini ilmiy-tahliliy jihatdan o'rganib, ularga holisona baho berish, nazariyalarini yondashuvlarini o'rganishadi. Bu kabi holatlar natijasida inson huquqlari buzilishi, zo'ravonlik va ommaviy qotilliklar oiladagi nizo va janjallarni o'z ichiga oladi. Bugungi kunda aholini malum qismini ruhiy-psixologik qiyin hayotiy chorasiz vaziyatlarga tushib qolgan insonlar tashkil qiladi. Davlat tashkilotlar, mas'ul tashkilotlar va xodimlar bu masalaga qanday choralar, tadbirlar, ko'rishlari mumkinligi to'g'risida nazariy-amaliy choralar ko'rishi zarur. Talabalar bu bilimlarga, ko'nikmalarga va nazariyalarga ega bo'lishi zarur.

Ushbu gumanitar krizislar sharoitida ijtimoiy ish fan dasturida ijtimoiy gumanitar inqirozlarga oid muhim ma'lumotlar keltirilgan.

PSIXOLOGIYA VA IJTIMOIY SIXOSIY FANLAR FAKULTETI

Sotsiologiya va ijtimoiy ish kafedrasi mudiri: dots. I.Negmatov